

INTERIÉROVÁ TVORBA MARIÁNA MARCINKU vlastnými slovami

KONCOM 50. ROKOV minulého storočia priniesli západné architektonické časopisy správy s obrázkami hotela SAS v Kodani, kde výborný dánsky architekt Arne Jacobsen navrhol budovu, interiéry aj komplexné vybavenie od záclon až po taniere, príbory a obrúsky v reštaurácii, s logom hotela na všetkom. O pár rokov neskôr, keď som išiel súkromne do Švédska s manželkou, volili sme cestu cez Dánsko, kde bol samozrejme prvou zastávkou hotel SAS v Kodani, aby sme to všetko videli na vlastné oči. Ten komplexný názor a riešenie architektúry od budovy až po dizajn vybavenia interiérov jednými rukami a hlavou architekta sa mi tak páčil, že som sa potom o niečo podobné snažil vlastne celý svoj profesionálny život. Pravdou ale je, že aj roky pred tým od 1. ročníka na Fakulte architektúry (1951 – 52) nás k niečomu podobnému viedol aj pán profesor Koula a vtedy ešte aj jeho asistent Vojtech Vilhan. Práve som sa dočítal, že pražský architekt František Libra po svojom víťaznom návrhu v architektonickej súťaži v polovici 30. rokov minulého storočia urobil to isté s komplexným riešením Masarykovho sanatória pľúcnych a respiračných chorôb vo Vyšných Hágoch. A takýchto príkladov by bolo zrejme dosť a dosť. Mne sa to až v takej miere nikdy nepodarilo pri tej našej investičnej rozdrobenosti celoštátne platných technicko-hospodárskych ukazovateľov v minulom politicko-ekonomickom

systéme, ale ani neskôr, pri neskutočne krátkych termínoch na prácu. Ale to komplexné ponímanie architektúry a stála snaha robiť v našich podmienkach aspoň to, čo sa dá, tu neustále bola. Preto keď som robil budovy, snažil som sa navrhnuť investorom, že to potrebuje riešiť aj interiéry, a ak to šlo a bolo treba, tak napríklad aj informačný a orientačný systém, štrukturálny keramický obklad na budovu, dizajnové prvky vybavenia interiérov a podobne. Nie všetko sa realizovalo a len z mála toho všetkého zostala výkresová alebo fotografická dokumentácia.

Ak má architekt robiť interiér do historickej pamiatkovej alebo inej už jestvujúcej budovy, je potrebné prispôbiť sa účelu a robiť kompromisy. No neviem si predstaviť robiť architektúru novej budovy a nepoznať, nerozumieť alebo nemyslieť už pri plošnom a priestorovom dimenzovaní, prevádzkovom a dispozičnom riešení súbežne aj na zariadenie nábytkom a ostatné vybavenie. Jedno ovplyvňuje druhé. Vidím to vždy spolu ako jeden problém.

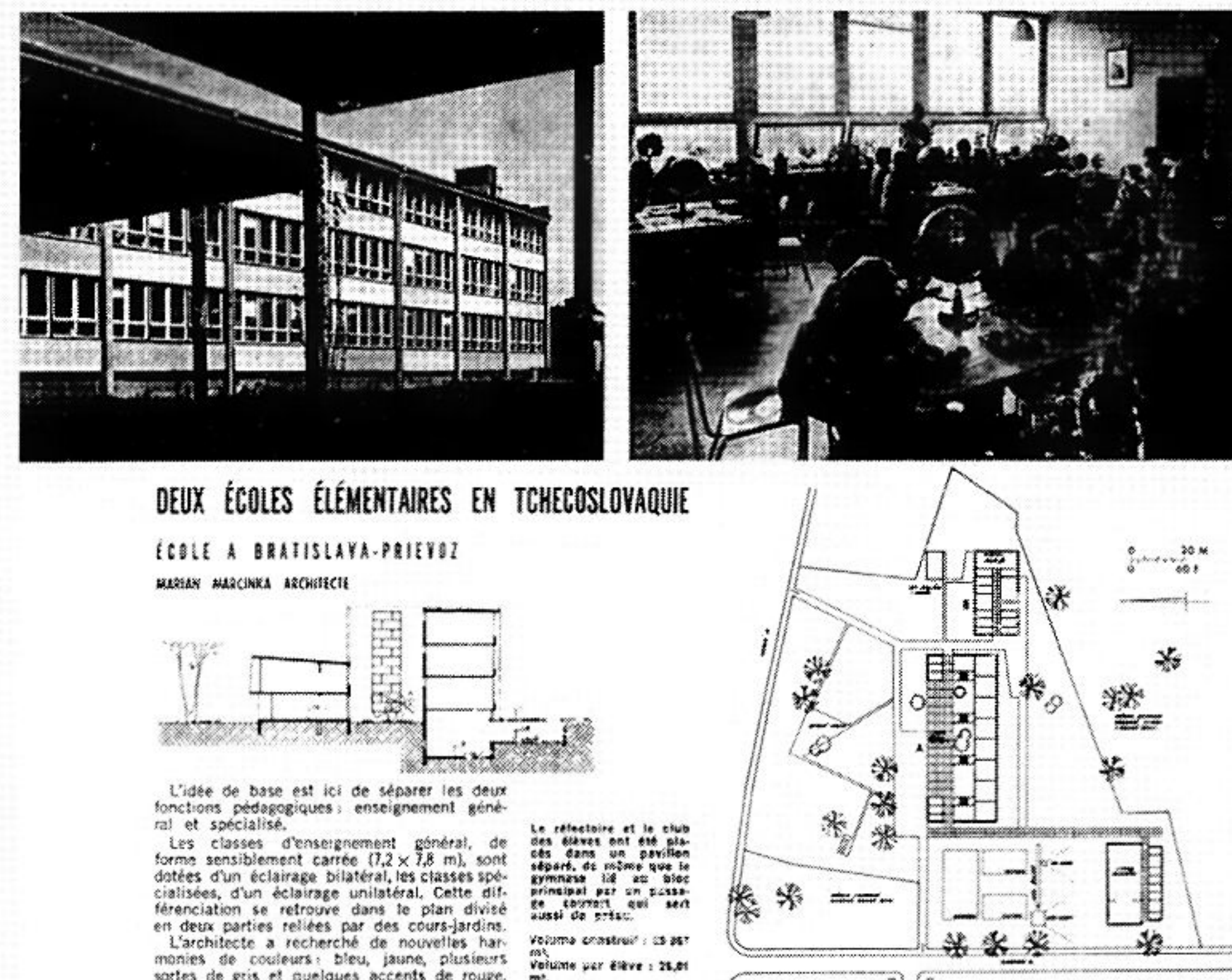
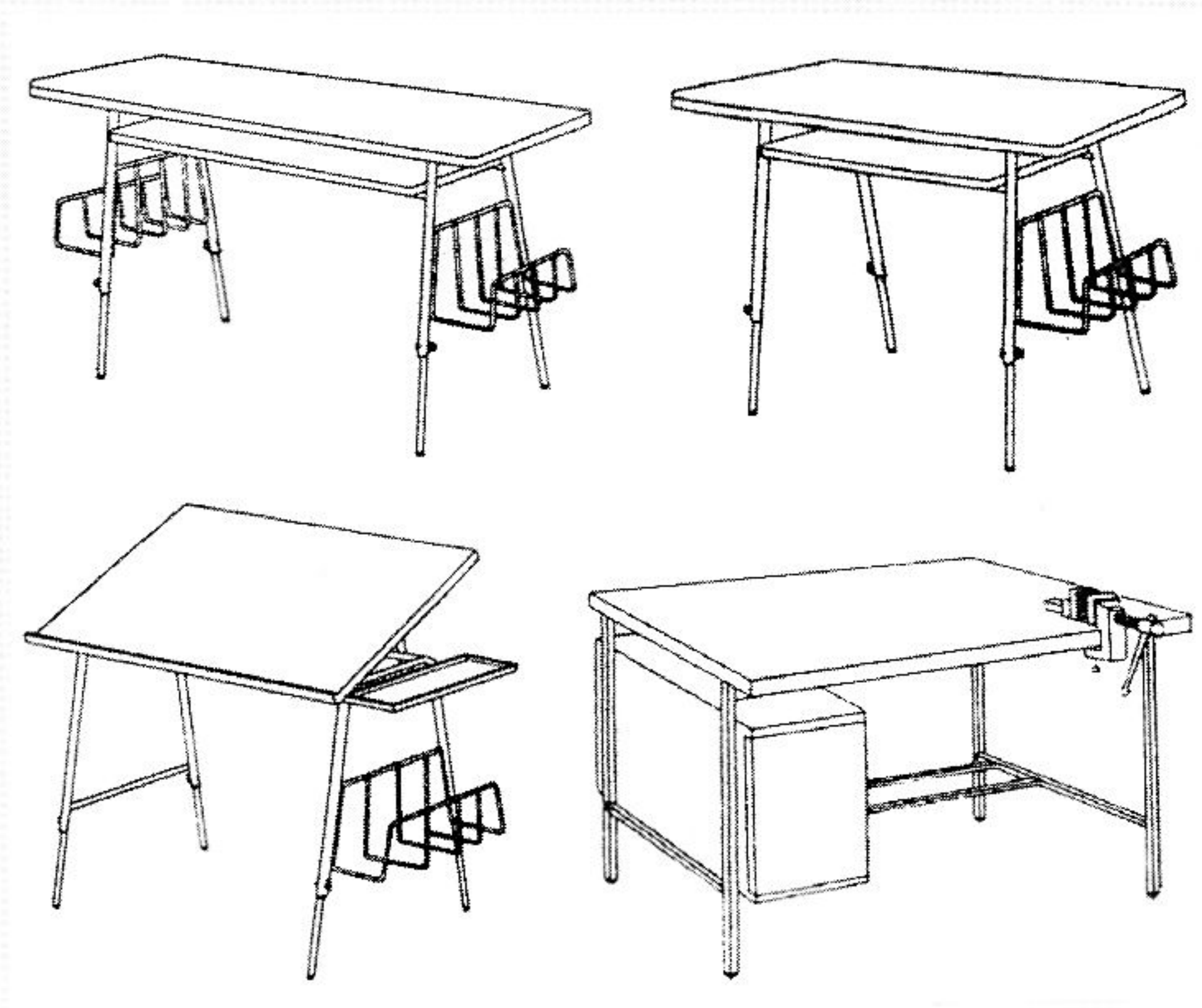
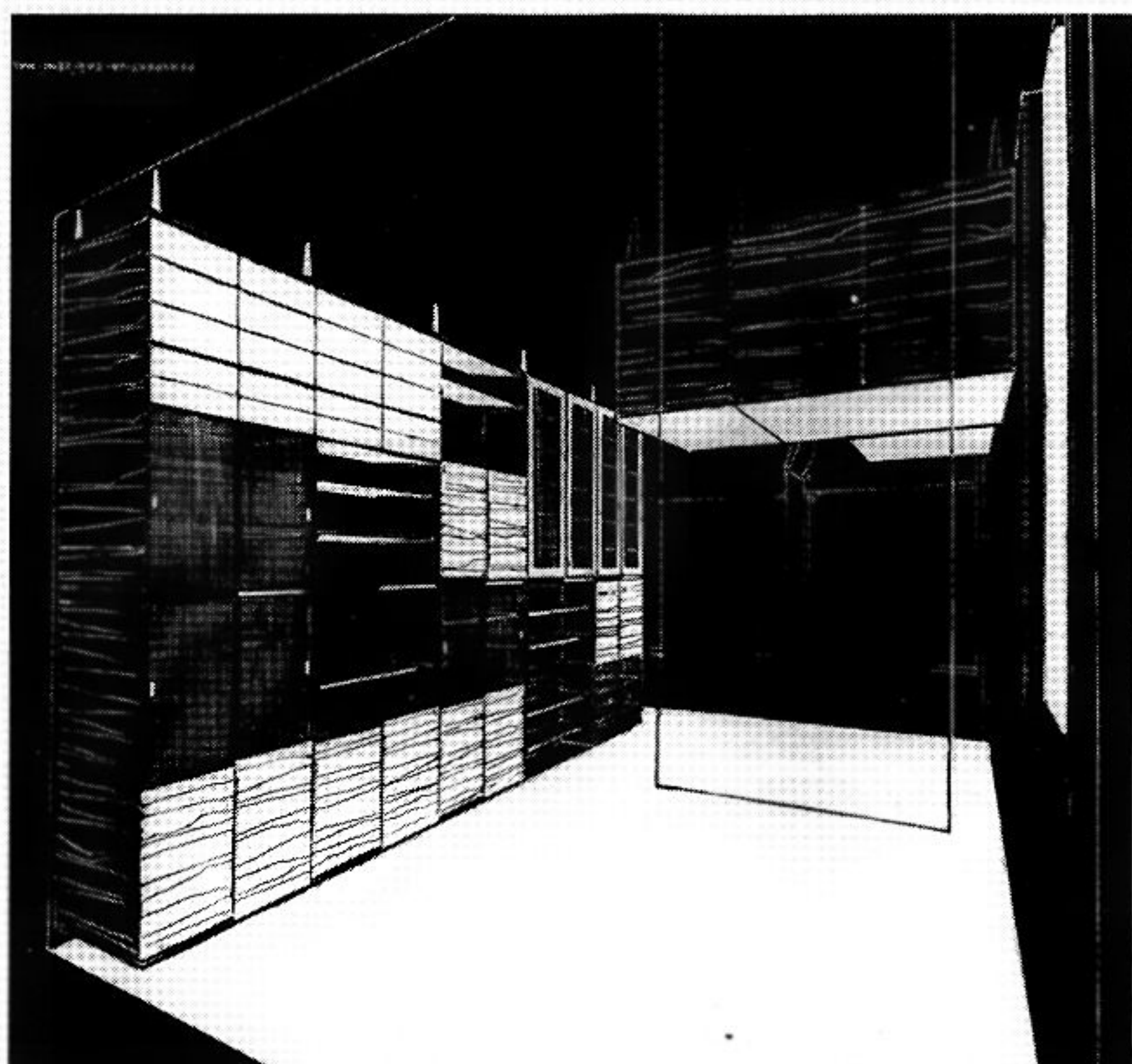
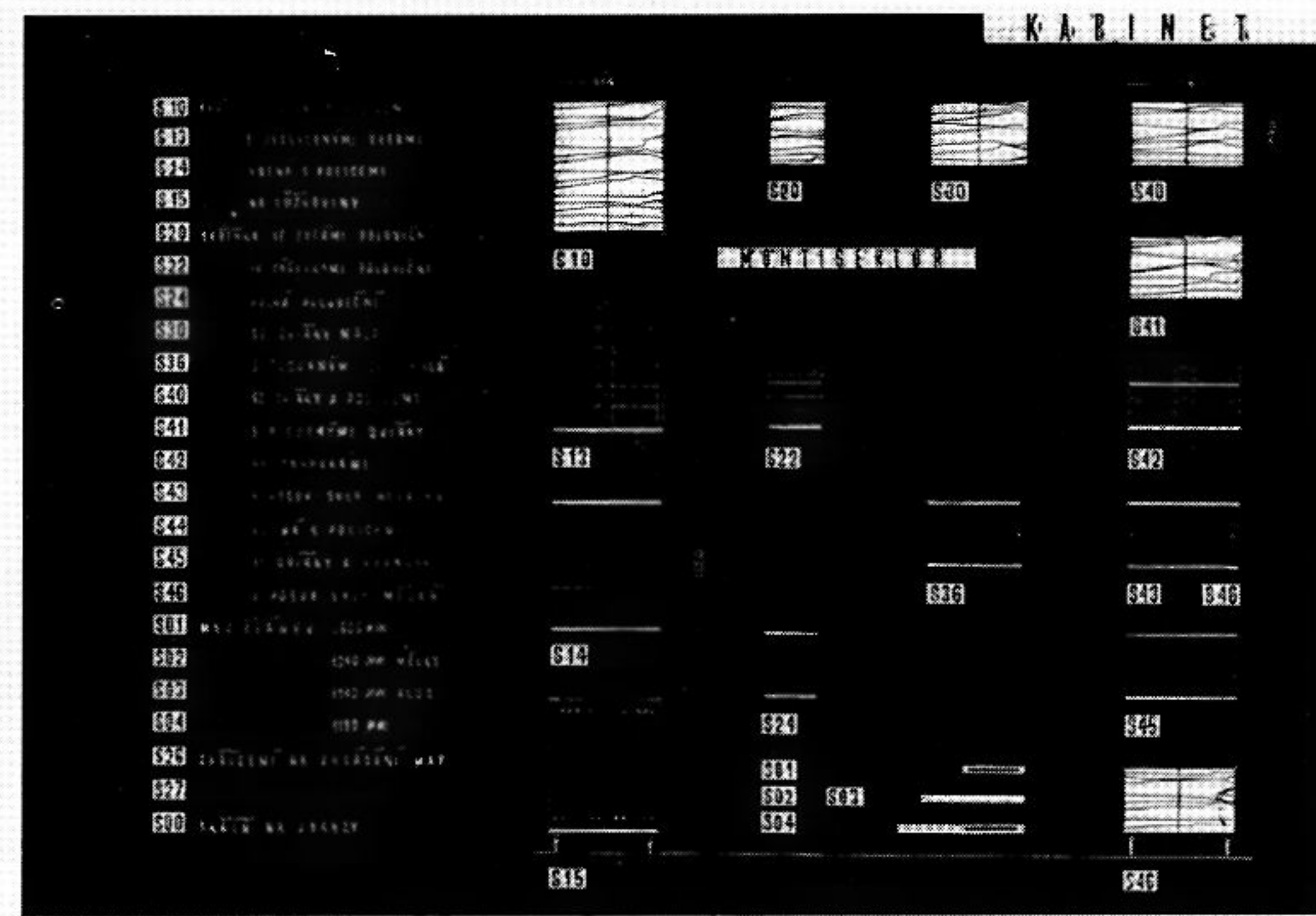
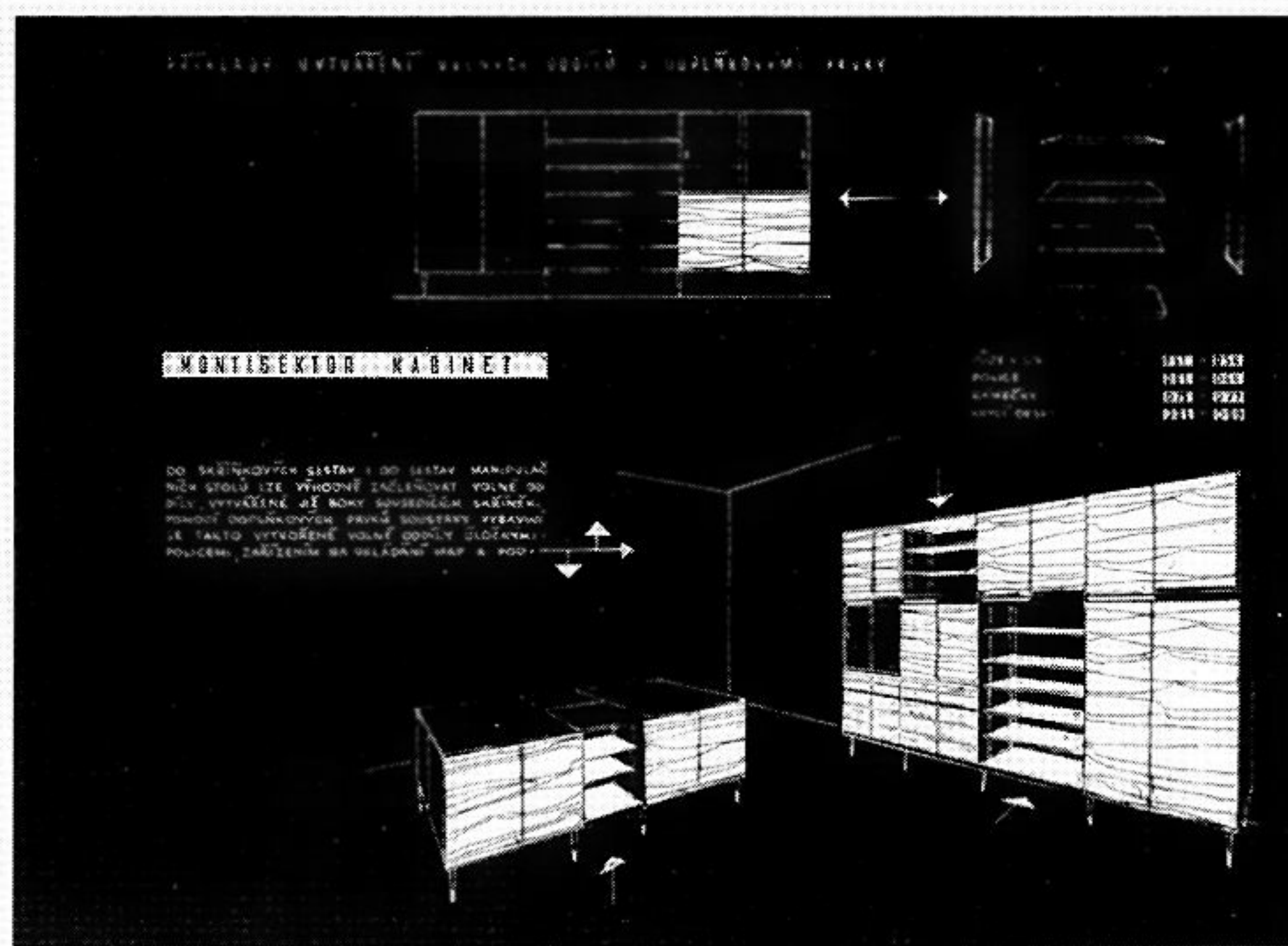
Starí Gréci mali volakedy stupnicu dôležitosť životných hodnôt. V nej uplatňovanie miery vecí považovali za potrebnéjšie a umiestňovali ho v rebríčku dôležitosť vyššie ako ľudské zdravie. S problémom uplatňovania miery vecí sa aj v architektúre stretávame denno-denne. Nikdy som neobdivoval bombastickú architektúru známu napríklad zo Spojených štátov alebo volakedajšieho Sovietskeho zväzu, a ani súčasnú súťaž o najvyšší mrakodrap. Ani by som tam nechcel pracovať a už vonkoncom nie bývať. Vždy mi bol sympatickejší a bližší škandinávsky alebo švajčiarsky charakter. Aj v tvorbe nábytku. Robí to možno podobná mierka a charakter krajiny, aj počet obyvateľov blízky nášmu a z toho potom aj tá miera vecí. Možno malo na mňa vplyv aj to, že v Škandinávii a vo Švajčiarsku som bol viackrát. A tak sa snažím hľadať a uplatňovať mieru vecí v celom svojom nielen profesionálnom živote, i keď to nedávam v rebríčku hodnôt na dôležitejšie miesto ako ľudské zdravie.

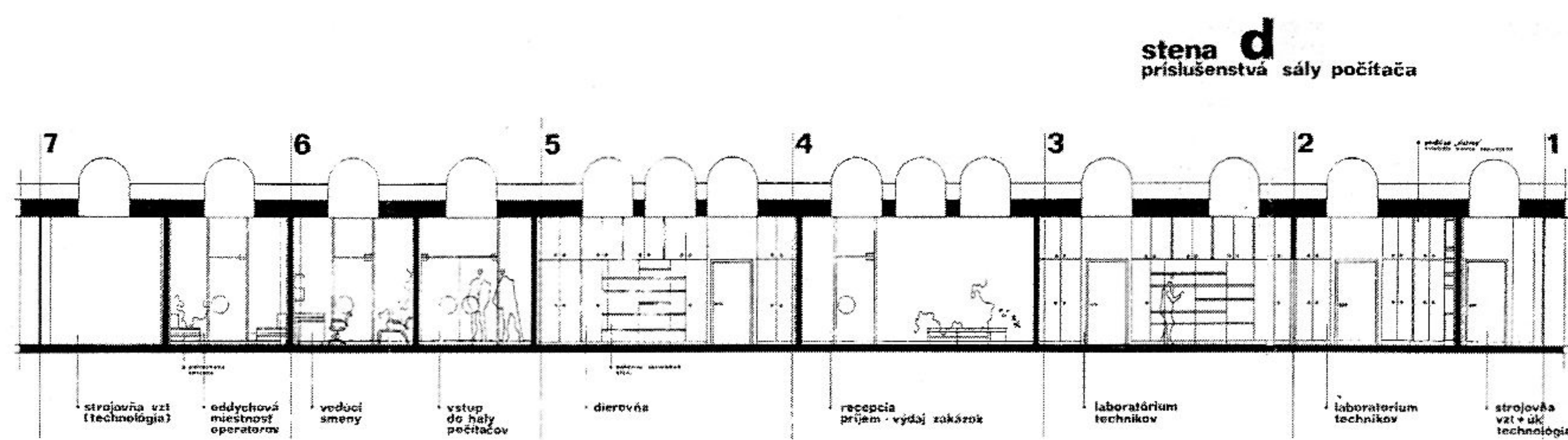
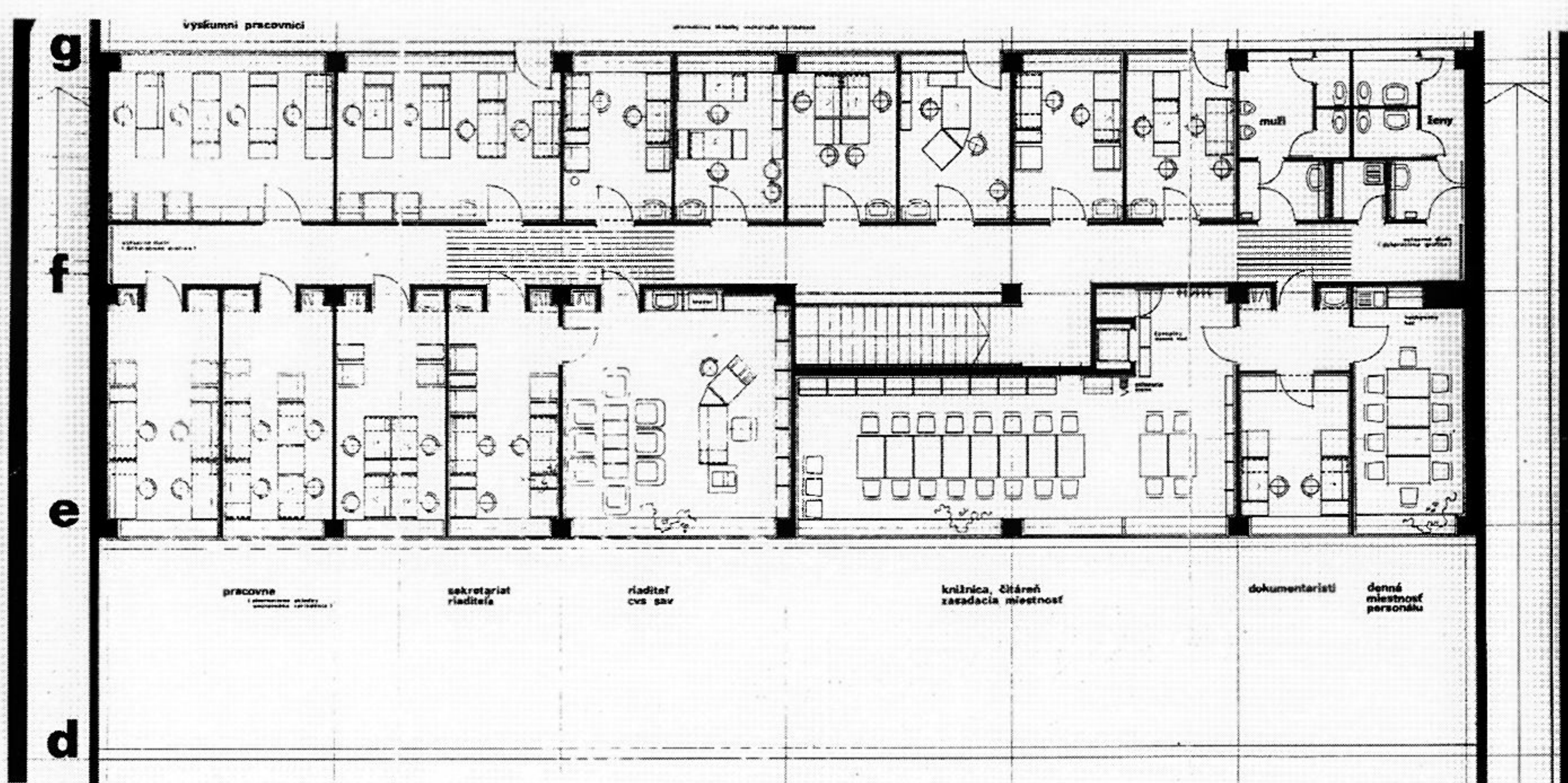
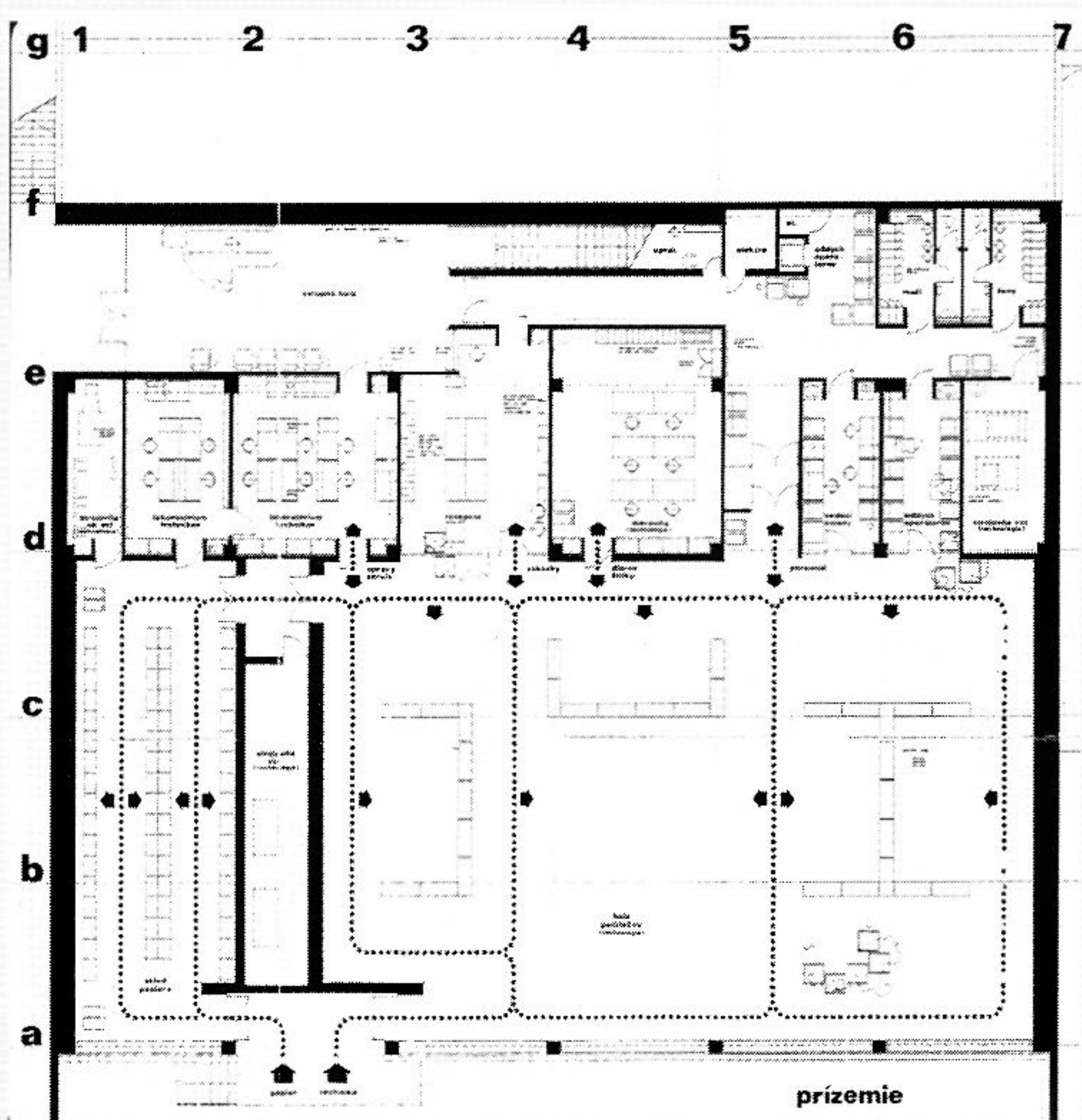
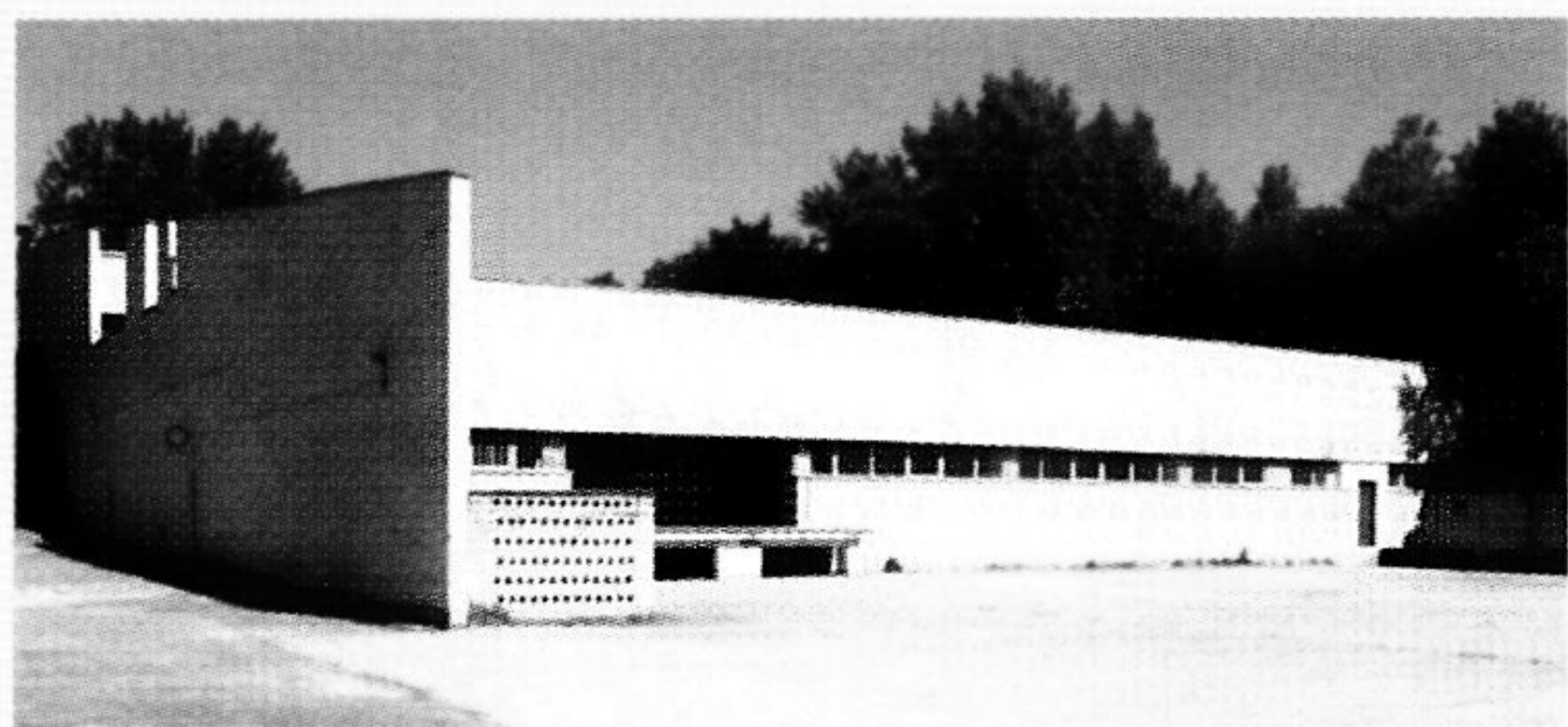
Do začiatku 60. rokov, kedy bola ukončená stavba školy v Bratislave – Prievoze a zariadená novým nábytkom, zariaďovali sa školy v ČSR ešte nábytkom tradičným. Na čelné steny učební sa upevňovali čierne tabule s malou plochou. Na umelé osvetlenie priestorov učební slúžili visiace mliečnobiele gule, ktoré oslňovali zrak detí pri pohľade na tabuľu. Na sedenie a prácu sa vyrábali ťažké drevené lavice s pásovou pracovnou plochou a sedákom pre dvoch žiakov, natreté tmavozelenou a tmavohnedou olejovou farbou, pospájané za sebou a do 3 radov v učebni, upevnené do drevenej doskovej podlahy, najčastejšie naolejovanej opotrebovaným čiernym motorovým olejom z lokomotív. Ešte nemotornejšie boli zariadené špeciálne učebne na odborné predmety. Úložný aj iný potrebný nábytok sa kupoval podľa toho, kde bolo čo a kedy dostať kúpiť alebo možné vyrobiť.

V 50. a 60. rokoch bolo treba veľa nových škôl, lebo vo všetkých jestvujúcich bola dvoj – alebo trojmenná prevádzka. Bol to nielen dôsledok povojnového stavu, keď bolo množstvo škôl zničených, ale aj rastu populácie, zavedenia pracovnej povinnosti aj žien a predĺženia povinnej školskej dochádzky z osem – na deväťročnú.

Nábytok a budovu školy v Prievoze som riešil súbežne. Najmä rozmerovo jedno ovplyvňovalo druhé. Ako by sa napríklad dimenzovali rozmery štvorcových učební a načo by aj boli štvorcové, keby mali byť zariadené starými ťažkými pospájanými lavicami a podobne. Namiesto starých lavíc som riešil samostatné ľahké stoličky a jednomiestne stolíky pre nižšie ročníky a dvojmiestne stolíky pre ročníky vyššie. Stolíky mali hornú plochu pracovnú a pod ňou druhú, takmer rovnako veľkú odkladaciu. Pracovná plocha bola krytá umakartom svetlej okrovej farby, aby nebol veľký kontrast medzi bielou plochou písanky a knihy a farbou stoly plochy. Nosná kostra stolíkov a stoličiek bola z tenkých kovových trubiek červenej alebo čiernej farby, s teleskopickými nožičkami

01

na nastavenie výšky podľa veľkosti detí, s košíkom na boku na uloženie tašky a háčikom na zavesenie cvičiek, topánok, desiaty vo vrecku. Kabátiky zostávali na vešiakoch na dlhšej podeste pred učebňou. Centrálna šatňa neumožňuje deťom vychádzať cez prestávky von na čerstvý vzduch. Z každej schodiskovej podesty boli prístupné dve učebne. Lhký prenosný nábytok umožňoval v štvorcovom tvare učebni jeho premeny aj počas vyučovacej hodiny k rôznym úkonom, podľa Pestalozziho poučky, že premena v priestore psychicky priaznivo vplýva na pozornosť a vnímanie detí. Už prvé skúsenosti ukázali, že nábytok umožnil ľahkú manipuláciu a rýchle premiestňovanie deťmi. Štvorcová učebňa s kratšou dĺžkou z bývalých deviatich metrov na 7,20 – 7,50 m a s dvojstranným osvetlením umožňovala lepšiu viditeľnosť, bližší kontakt detí s učiteľom a tabuľou, rozptýlené rovnomerné osvetlenie bez kontrastných tieňov, vyhovujúce aj lavákam, a priečne vetranie nad hlavami detí. Tabule na čelnej stene som navrhol široké, pásové a listové preklápanie s dostatočne veľkou plochou, výsuvné na výšku a zelenej farby ukludňujúcej zrak. Na bočnej a zadnej stene učebni som umiestnil menšie pracovné alebo magnetické zelené tabule. Výrobu neoslňujúcich školských prstencových svietidiel s 1/3 priameho a 2/3 rozptýleného svetla som vybavoval v Elektrosvite Nové Zámky. Keďže podlahoviny z PVC sa vtedy ešte nevyrábali, na podlahy som po dohode s dodávateľom nechal nalepiť tenké korkové štvorce tlmiace hluk a nalakované kvôli bezprašnosti a hygiene. Špeciálne učebne fyziky, chémie a biológie som riešil nábytkom pre frontálne vyučovanie so stredovým rozvodmi médií, s kovovou trubkovou kostrou (vtedy ešte neboli dostať jāklové profily). Pre uskladňovanie učebných pomôcok a iného materiálu som navrhol skrinkový drevený nábytok Montisektor kabinet so všetkými potrebnými rozmerovými, otváracími a odkladacími prvkami, ktorý vyrobil Dřevotvar Pardubice podľa výrobných

výkresov Ing. Šmídka. Nábytok s kovovými kostrami vyrobili v továrni Nový Domov vo Vysokej nad Kysucou podľa výkresov p. Nemca. Oba druhy nábytku dosahovali veľmi dobrý funkčný a estetický štandard.

V prevádzkovej škole som sa snažil riešiť aj funkciu farby ako pomocného prostriedku pri výchove, i ako estetického, fyziologického a svetlotechnického činiteľa. Pod zelenými tabuľami v učebniach mali čelné steny tiež zelenú farbu, stropy, medziokenné piliere a rámy okien boli biele, ostatné steny v učebniach pre najmenšie deti boli odpovedajúce psychike veku detí červeno-ružové, pre deti 9 – 11 ročné boli žlté a pre deti vyšších ročníkov modré. Komunikačné priestory, kabinety a zborovňa, ktoré mali pôsobiť psychicky uvoľňujúco, boli v tónoch pastelovo zelenej a modrej. Dvere dievčenských WC boli červené a chlapčenských modré, aby si to ani malé deti nepomýlili.

Komplexne bola škola odovzdaná do užívania na začiatku školského roka 1961. Nerád myslím na všetky ťažkosti, ktoré bolo treba prekonať – a mnohé sa ani prekonať nedali. No po toľkých priebežných a najmä počítačových ťažkostiach vznikol pred odovzdaním nečakane obrat a veľká sláva. Minister školstva a kultúry ČSR prof. dr. Kahuda mi poslal ďakovný list. Škola sa stala ukážkovou pre domáce a zahraničné delegácie a odborné exkurzie. Uverejňovali ju domáce a zahraničné odborné časopisy. Získala 1. cenu v celoštátnej prehliadke architektonických prác ČSR v roku 1963. Výskumný ústav pedagogický v Bratislave používal školu ďalších 10 rokov ako svoje výskumné a experimentálne pracovisko. Nábytok po overení v prevádzke a po menších úpravách bol zavedený do sériovej výroby od roku 1964. Zariaďovali sa ním všetky školy v ČSR.

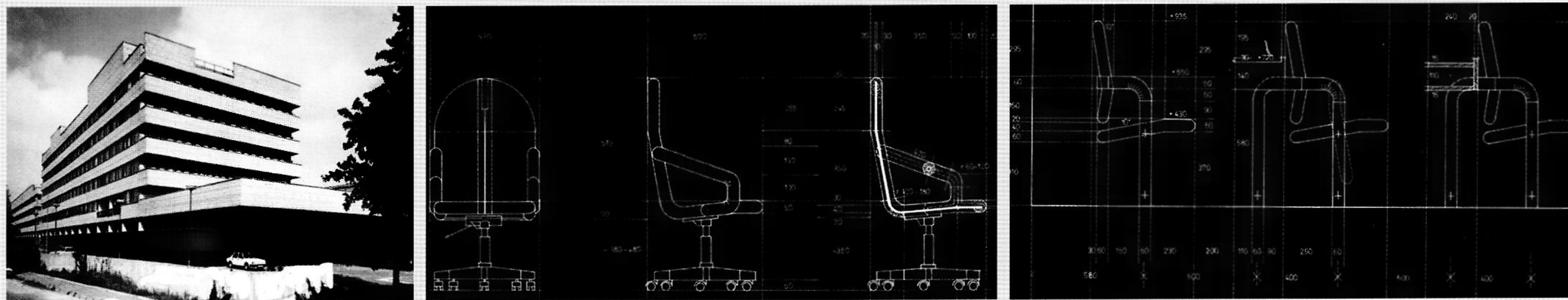
Architektonický koncept budovy a interiérov prevádzkovej školy bol jedným z pokusov urobiť niečo nové a najmä lepšie ako bolo dovtedy zaužívané. Iste sa nedá očakávať,

že by školský nábytok pri plnom používaní vydržal desiatky rokov. Dá sa ale očakávať, že ďalší nábytok bude lepší, krajší a účelnejší. Opak je pravdou. Po 50 rokoch sa na Slovensku zariaďujú školy so síce pôvodným zmyslom, ale po každej stránke s nábytkom horším a škaredším, s úplne zúženým sortimentom. Kvalitné učebné pomôcky pozvávané vtedy z celej západnej Európy, na čo dalo ministerstvo osobitné devízové prostriedky, sa medzi časom v škole asi vyparili. Jednoducho ich niet. Nejde len o nábytok a učebné pomôcky. Pred pár rokmi natreli celú prevádzkovú školu zvonka ružovou farbou. Nevedno, či je za týmto počínom odborná, kultúrna alebo estetická úroveň školníka, riaditeľky, maliarskej firmy alebo všetkých dohromady. Taký bol vývoj tejto školy smerom dozadu. No nielen tejto, aj vo výstavbe a zariaďovaní škôl nábytkom u nás. Pripomeniem len jednu základnú poučku, že prostredie v ktorom sa dieťa pohybuje, má závažný vplyv na jeho výchovu, charakter, kultúru a budúci život.

Na obrázkoch (01) vidieť pohľad na južný učebňový trakt základnej 24-učebňovej školy v Bratislave-Previoze, pôdorys prízemia a 1. poschodia s variáciami zariadenia priestorov učebni, stolík jednomiestny, dvojmiestny, dielenský, na kreslenie a rysovanie, použitie a usporiadanie nového nábytku školy k rôznym vyučovacím úkonom, práce pre dvoch, čítanie básne, diktát, zemepis s glóbusom pre štyroch žiakov, drevený skrinkový nábytok Montisektor kabinet a jeho perspektívy, rozkresľovanie, dimenzovanie, prvky, pohľady do zariadených a vybavených kabinetov a stránka o škole v časopise UJA L'architecture d'aujourd'hui č. 3/1963.

Riešiť Ústav technickej kybernetiky a Centrálné výpočtové stredisko s ich vnútorným zariadením a vybavením pre SAV v Bratislave na Patrónke bolo jednou z najťažších prác (návrh budovy 1976, interiérov 1980, ukončenie realizácie 1982). Najmä preto, že v čase návrhu bola celá problematika u nás

03

ešte úplne neznámym problémom a kybernetika bola dlhé roky predtým nazývaná buržoáznou pavedou. Bolo treba zohnať a do detailov preštudovať zahraničnú literatúru. Urobiť z požadovanej náplne dispozíciu a prevádzku perfektnú, jednoduchú, flexibilnú a vytvoriť podmienky pre premenyschopnosť v priebehu životnosti budovy pre rýchly vývoj technológie v danom obore. Podarilo sa. Keď sme ukončili projekty a stavba sa realizovala, pracovníci technickej sekcie ČSAV prišli požiadať, aby sme podobné vyprojektovali aj pre nich do Prahy. Riaditeľ ŠPTÚ potreboval, aby som začal robiť na inej práci pre nadriadené Minis-

terstvo výstavby a techniky SR a tak s prácou do Prahy nesúhlasil. Bolo mi to ľúto. Vlastne je dodnes.

Na obrázkoch (02) je pohľad a pôdorys haly počítačov aj so zariadením servisných priestorov, zariadené pracovne pre experimentálnych programátorov, knižnicu a vedenie na 1. poschodí, rez – vertikálnu štruktúru, pohľad na interiérovú stenu príslušenstiev počítačov na prízemí, prvky a príklady pre zostavy nábytku.

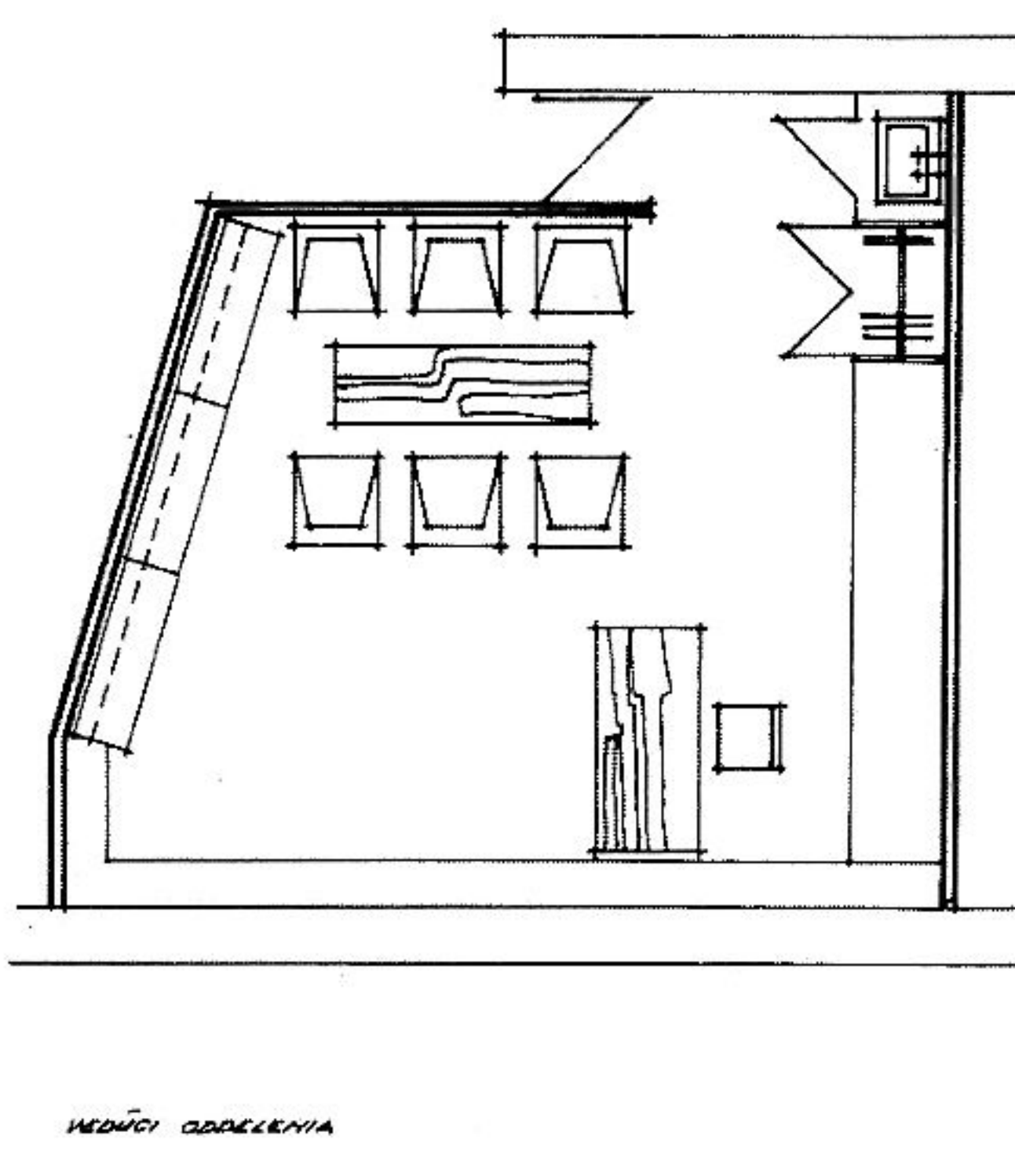
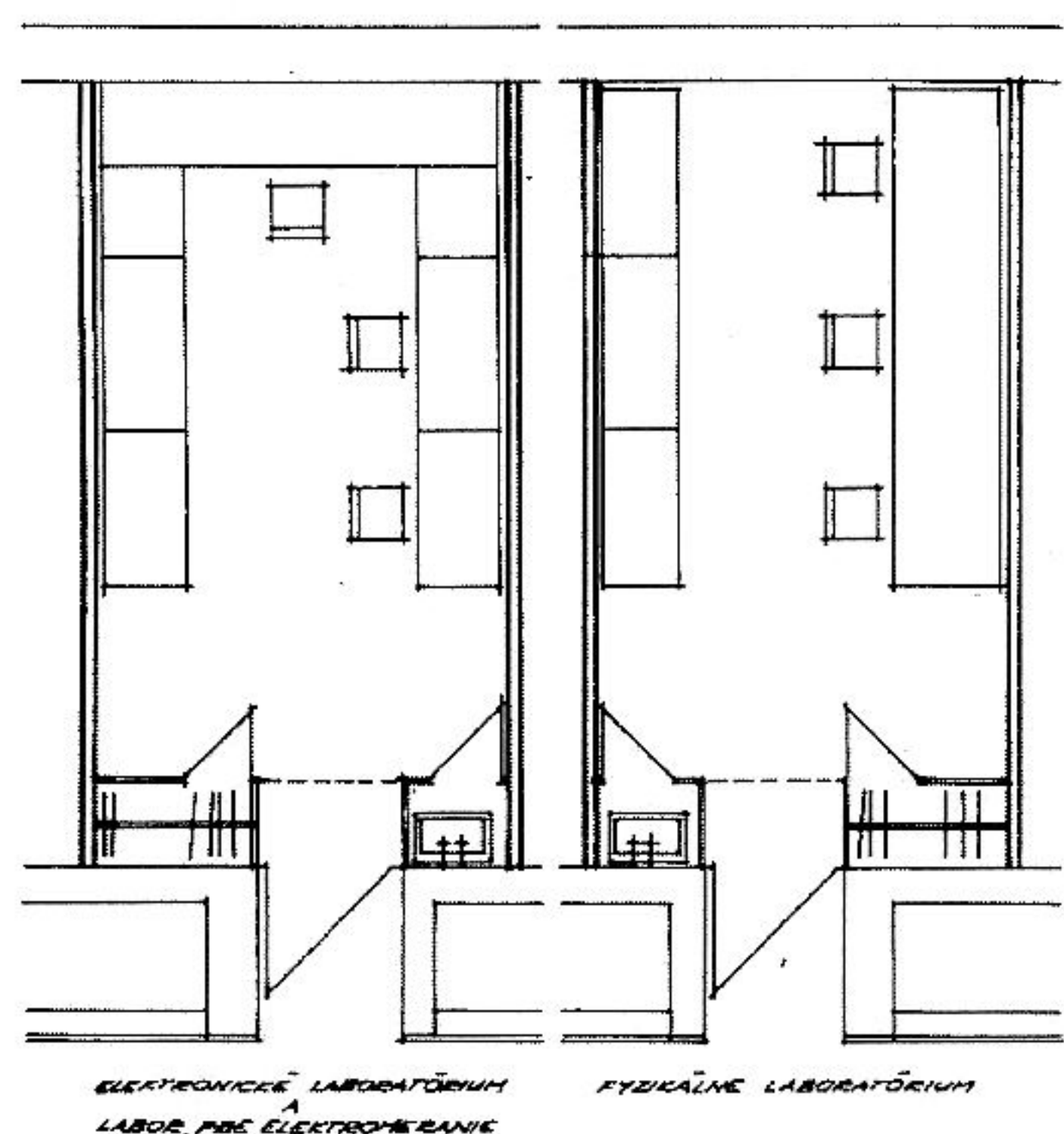
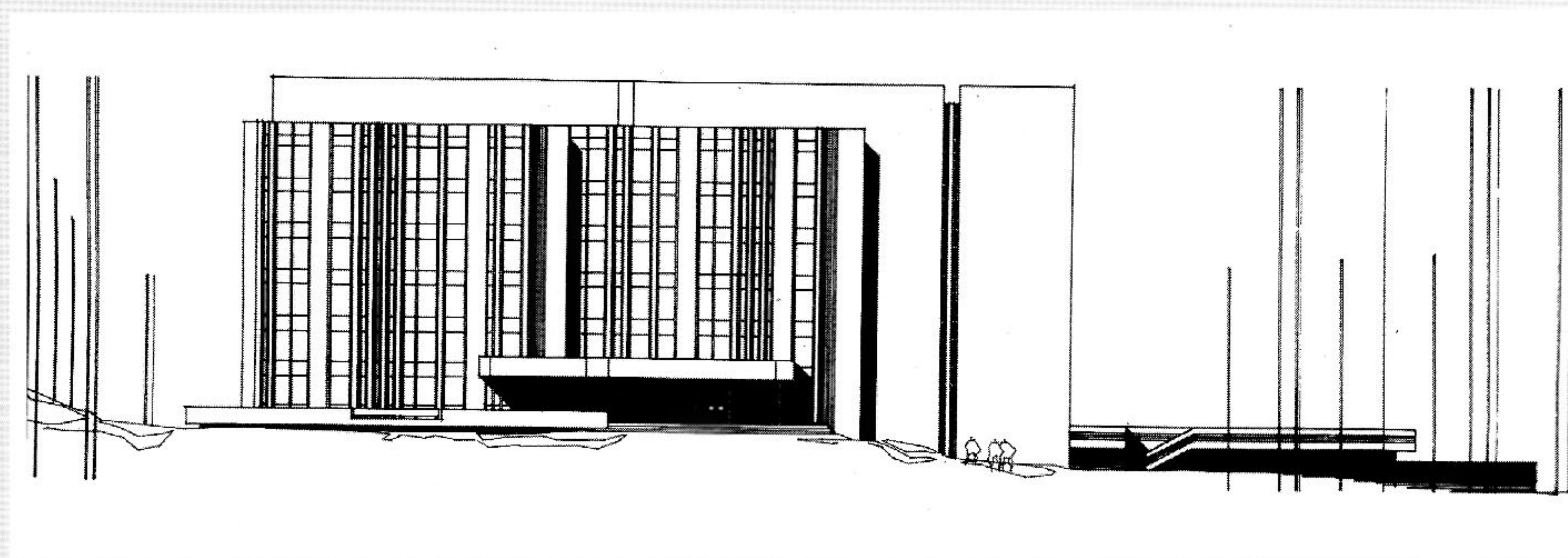
Interiéry **Štátneho drevárskeho výskumného ústavu** na Patrónke boli kompletne vybudované vo všetkých hlavných priestoroch

ústavu (návrh budovy 1971, interiérov 1978, ukončenie realizácie 1980). V privatizácii v 90. rokoch sa budova svojim univerzálnym riešením zrejme zapáčila známej firme J&T a po odkúpení ju prestavali pre svoje účely. Interiéry z celej budovy zlikvidovali. Priestorovo veľkorysú vstupnú halu ústavu prerobili na malý kontrolný bod s pochrómovaným štvoramenným kolesom a okienkom pre kontrolóra-vrátnika, plastický drevený reliéf od akad. soch. Kláry Pataki s námietom Stromu života a štruktúrally drevený reliéf od priem. výt. Stanislava Koreňa bez upovedomenia autorov zo vstupného priestoru vyhodili do kontajnerov. Zasadacia sála pre medzinárodné kongresy so stúpajúcou podlahou predelili vodorovným stropom na priestory pre kuchyňu a jedáleň. Z fasád zlikvidovali štruktúrally keramický obklad atď. Na obrázkoch (03) je pohľad na ŠDVÚ a výkresy z projektu interiérov – kreslá do priestorov vedenia a zasadačky ústavu.

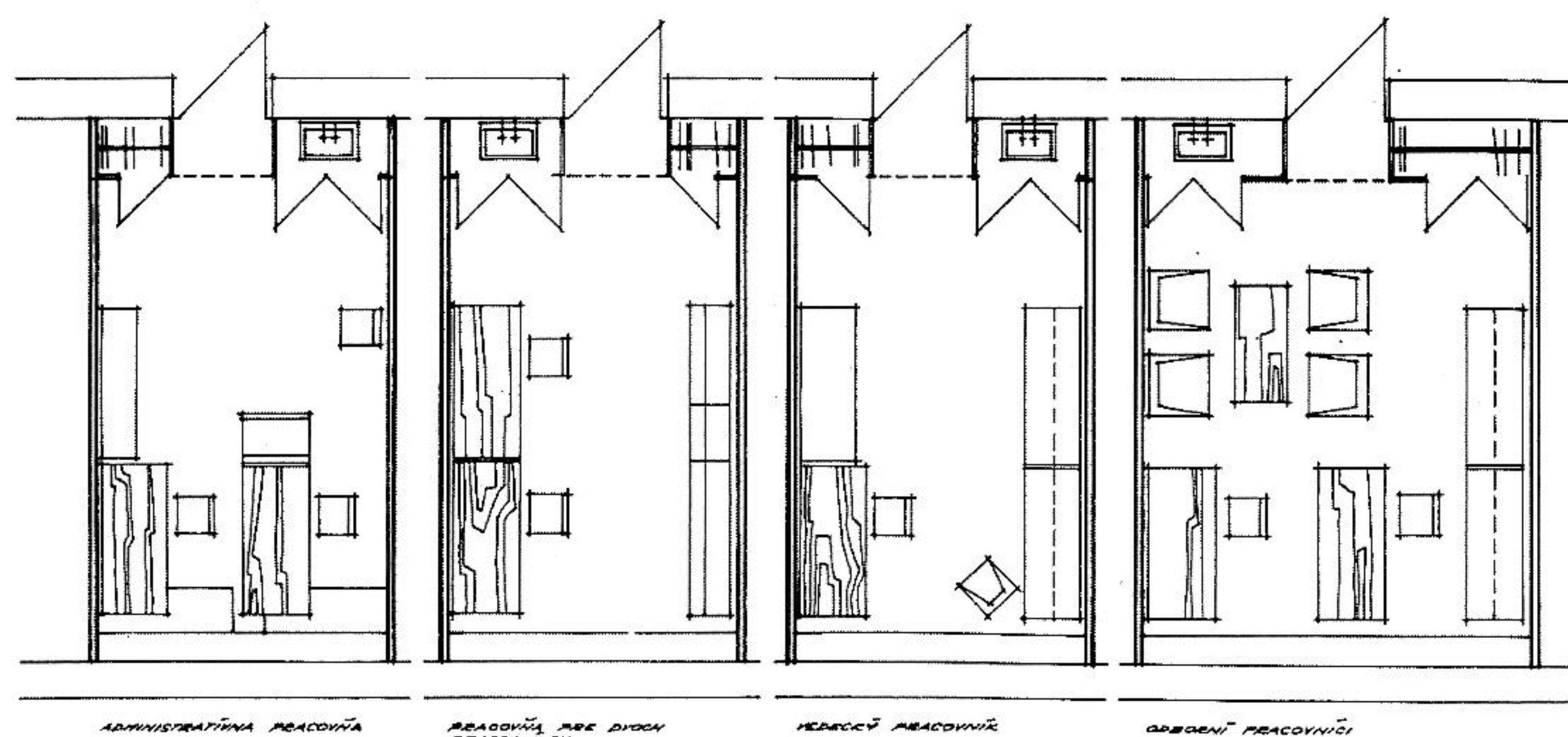
Keď som začal robiť Virologický ústav na Patrónke koncom 60. rokov, jeho riaditeľom bol uznávaný odborník a človek, akademik, prof. MUDr. Dionýz Blaškovič, súčasne aj predseda Medzinárodnej virologickej spoločnosti. Vyslal ma pozrieť si Ústav mikrobiológie do Ženevy, ktorý bol podľa jeho poznania a názoru riešený najpraktickejšie, ale bol aj vo vnútri najškaredší, aký vo svete videl. Nie, že by bol chcel také riešenia uplatniť v našom prípade, ale nevedel to inak vyjadriť. Samozrejme, že som bol rád, lebo pre architekta vidieť nielen dobrú, ale aj zlú vec je poučením. Tak sa stalo, že som bol v Ženeve. Podstatou toho praktického a škaredého bolo, že všetky rozvody inštalácií boli vedené pod stropom a nezakryté tak, že do laboratórných stolov sa dali spúšťať zo stropu prípojky všetkých médií z ktoréhokolvek miesta. V riešení budov a interiérov výskumných ústavov je mimoriadne dôležité vytvorenie univerzálného systému vertikálnych a horizontálnych rozvodov všetkých inštalácií a ľahkého prístupu k nim pre montáž, napájanie a výmenu opotrebovaných častí, vytvorenie univerzálného systému zmeny veľkosti priestorov premiestňovaním priečok v okennom a dvernom module a určenie kompatibilného modulového systému priestorov pre mokré laboratórny a ostatný suchý pracovný a úložný nábytok. To všetko pre možnosti úprav a zmien v priebehu životnosti budovy. Isteže plnenie takýchto podmienok má často dopad na vzhľad budov výskumných ústavov, napríklad horizontálnych pásov okien delených v module premiestniteľných priečok a pod.

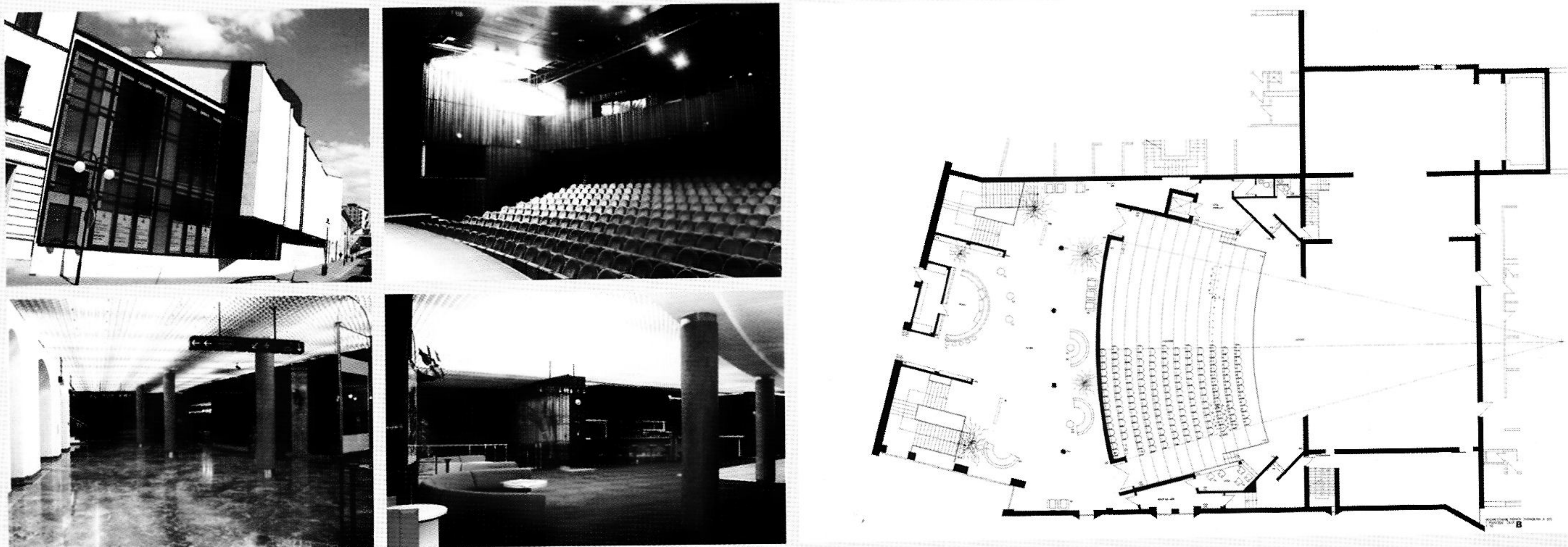
Na obrázkoch (04) sú na príklade Ústavu mechaniky strojov SAV v areáli výskumných ústavov na Patrónke zakreslené v travé pôdorysu základné modulové, účelové, univerzálne rozmerové vlastnosti a interiérové potreby zariadenia výskumných ústavov.

04

zariadenia charakteristických pracovni

05

Návrh a vykonávacie projekty interiérov aj informačného a orientačného systému sa robili pre celý komplex **Divadla J. G. Tajovského vo Zvolene**, Divadelnú reštauráciu, Divadelnú kaviareň a grill (projekty stavby a interiérov 1989 – 1992, ukončenie realizácie 1994). Všetko je prístupné z hlavného Námestia SNP a dáva divadlo a námestie do priameho kultúrneho a spoločenského vzťahu v mestskom organizme a spolu s gastronomickými zariadeniami oživuje centrum mesta. Vytvorila sa celková väzba interiéru a stavby, priaznivá priestorová mierka pre návštevníka a príjemné prostredie použitím teplých materiálov, farieb a povrchov. Pre výsledok dôležitú úlohu zohralo zosúladenie a vyváženosť zložiek architektonicko-výtvarných, účelových, konštrukčných, technických, technologických, ekonomických. Po 10 rokoch prevádzky mi divadlo v roku 2004 udelilo medailu s poďakovaním. Na obrázkoch (05) je nová budova divadla z Divadelnej ulice, rekonštruovaná a prestavaná barokovo-klasicistická budova s pohľadom z námestia SNP s hlavným vstupom do divadla a vstupom do gastronomických zariadení, na ďalších obrázkoch sú interiéry hlavných priestorov divadla, vstupného vestibulu, foyeru na 1. poschodí a divadelnej sály.

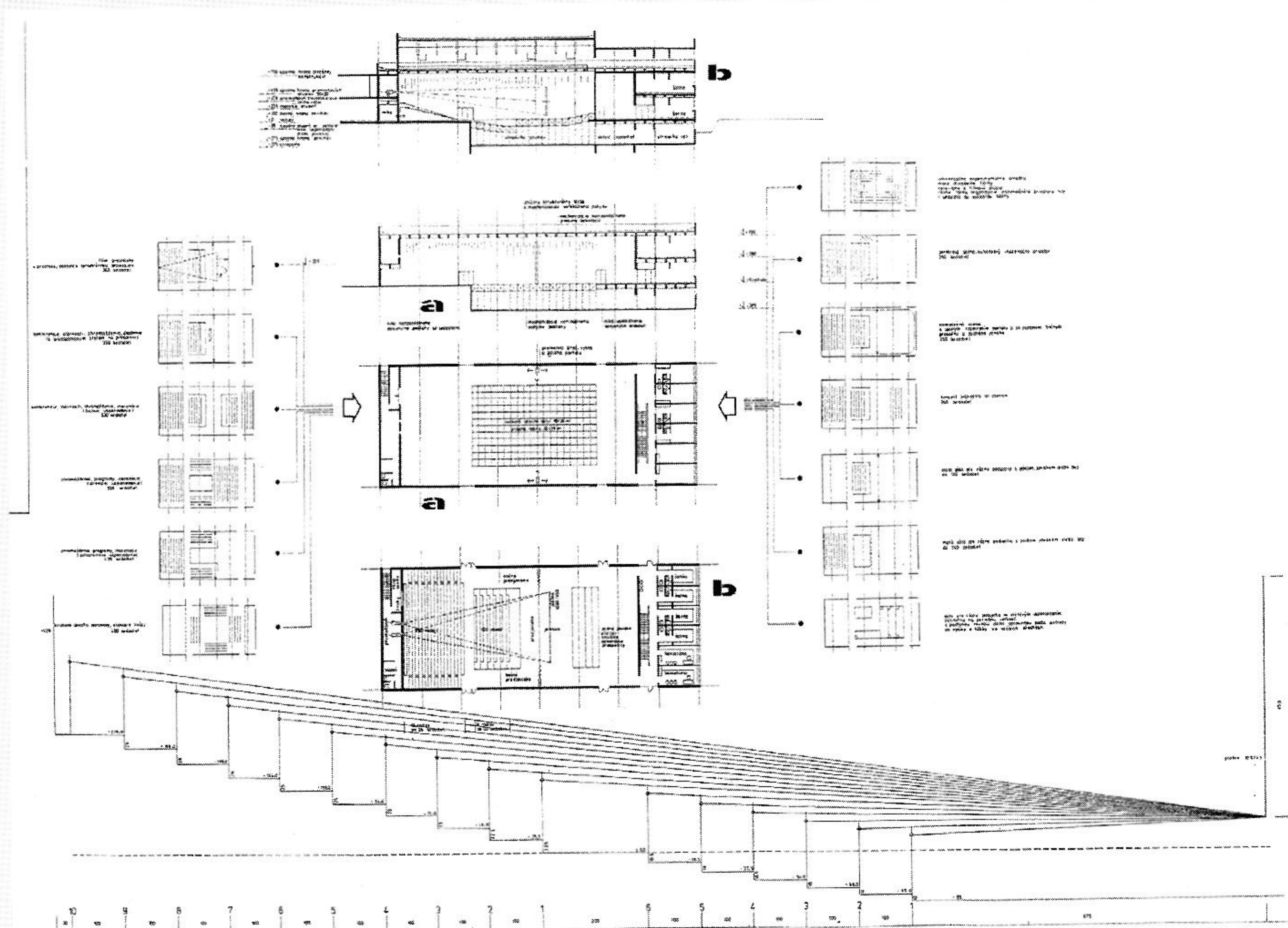
Vývoj sálových priestorov pre spoločenské a kultúrne aktivity dospel k viacúčelovej využiteľnosti a z toho požadovanej priestorovej a interiérovej premenyschopnosti. Každá obec a mestská časť potrebuje sálový priestor na zhromaždenia, konferencie, slávnosti, diskusie, prednášky, filmy alebo malé divadelné formy, televízne a filmové štúdio, rôzne druhy koncertov od sólových vystúpení až po orchester so zborom. K tomu je tiež potreba rôznych kapacít priestoru od malej sály pre 100 – 250 miest, alebo 350 – 550 miest a prispôbitelnosť scény od portálovej alebo kruhovej až po komplexnú s úplným rozvetrením portálu atď., niekde možno aj s prepojením s vonkajším amfiteátrom. **Štúdia transformabilnej sály** (1987) s technológiou horizontálnej a výškovej prestavitelnosti s príkladmi využitia na rôzne aktivity na obrázkoch (06) je príspevkom k riešeniu tohto problému.

Zariadiť slovenskú ľudovú drevenicu je dosť ťažká architektonicko-interiérová úloha. Ak nemá zostať z piety k minulosti nedotknutou vecou na obdiv a nútiť súčasných ľudí žiť tam v starých podmienkach bez potrebného hygienického a iného vybavenia, alebo ak nemá zostať so zdedeným nábytkom

po predkoch, ak sa nemá stať skladiskom či odložnou všeličoho nepotrebného, ak to nemá byť zariadené štylizovanými napodobeninami vyrezávanej ľudovky, nábytkového „folku“, „heimat-štýlu“ alebo rôznymi gýčovými nábytkovými prvkami tváriacimi sa ľudovo, alebo ak to nemá byť zariadené moderným lešteným alebo sektorovým nábytkom z priemyselnej výroby a podobne. Ale naopak, ak to má byť súdobé, odpovedať potrebám života súčasných ľudí a pritom zostať v ľudovej účelovej jednoduchosti ako je tomu daný rámec prostredia – drevenej zrubovej stavby. Ak to teda má byť zachovaním pôvodného charakteru so zabezpečením všetkých súčasných účelových a estetických potrieb – nazvime to trebárs modernizovanou ľudovkou. Na obrázkoch (07) je obnova, rekonštrukcia a prestavba ľudovej drevenej chalupy v Sklenom, okres Turčianske Teplice (1977) vyjadrujúca názor na ponímanie interiéru v takomto prostredí.

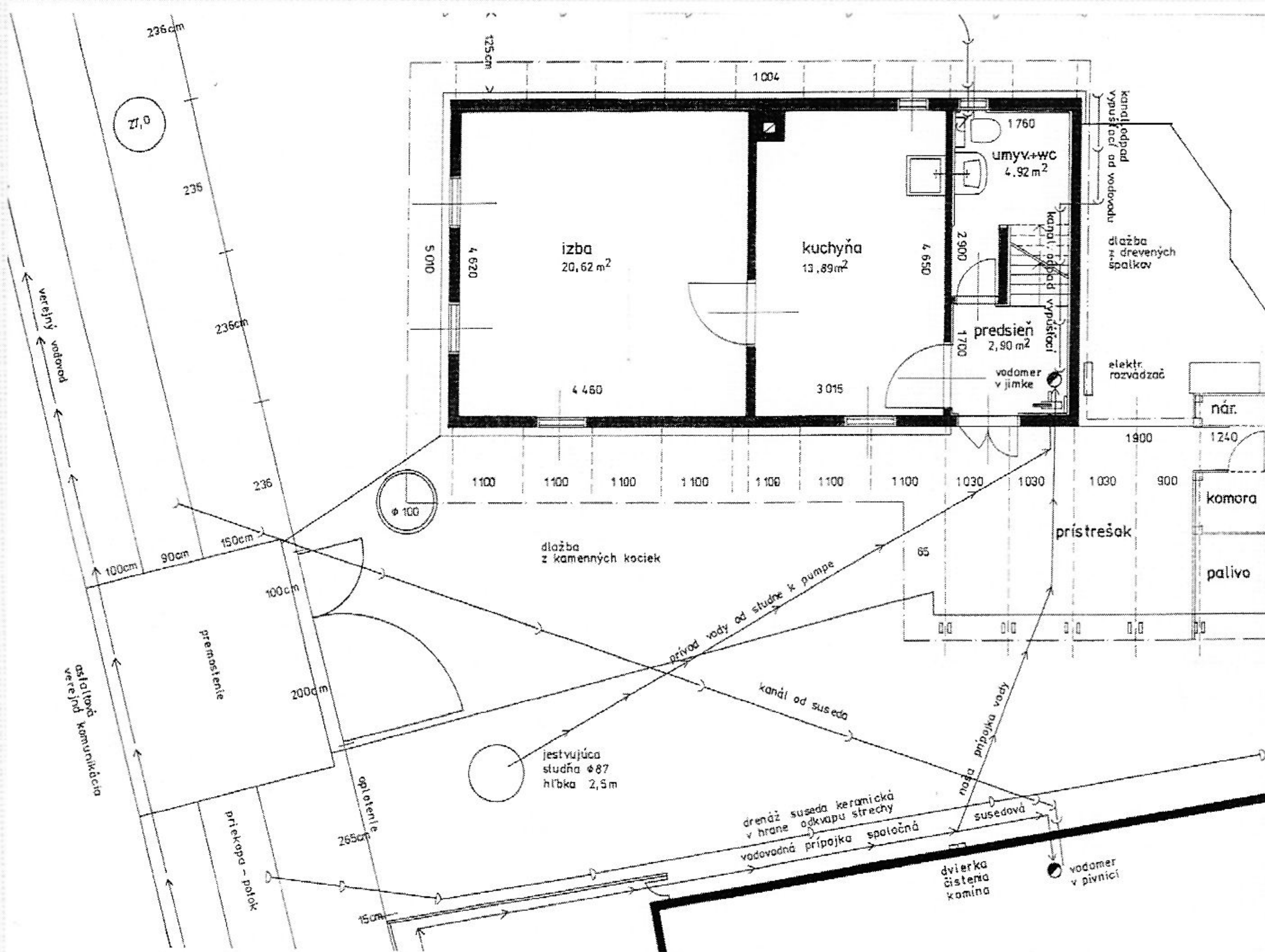
Riešenie interiérov Prezidentského (Grassalkovichovho) paláca v Bratislave na Hodžovom námestí ako stáleho sídla prezidenta SR začalo prevádzkovým riešením a určením vonkajších a vnútorných dopravno-pre-

vádzkových a iných funkčných vzťahov a rozvrhom rozmiestnenia zložiek a činností v budove a mimo nej. Potvrdením, že prístupy a priestor pred budovou paláca – Cour d'honneur ohraničený mrežovým oplotením bude slúžiť slávnostnej prevádzke so štátnymi vlajkami a vytvorí sa priestor pri budove zo severu od parku slúžiaci pracovnej, bezpečnostnej a hospodárskej prevádzke prístupnej z Banskobystrickej ulice. Riešenie stanovilo, že prízemie paláca so vstupným vestibulom a salou terenu a šatňou bude slúžiť sústreďovaniu hostí, delegácií a oddeleniu protokolu kancelárie, ktorý má prevádzku na starosti, zložkám ochranky, čestnej stráže, kuchyniam s ofisom obsluhy, jedálni prezidenta a jeho osobných pozvaných návšteví a hygienickým zariadeniam. Na prvom poschodí (piano nobile) bude pracovňa a sekretariát prezidenta, jeho kancelára a reprezentačno-pracovné sálové prevádzky. V bočných rizalitoch 2. poschodia v podkroví vľavo budú súkromné priestory prezidenta, jeho lekár a posilňovňa a na pravej strane pohotovostné pracovné priestory personálu. Bolo potrebné stanoviť, že ostatné pracovné priestory Kancelárie prezidenta budú mimo tejto hlavnej budovy – v Karácsonyho paláci.

06

07

Na konci parku vybuduje sa aj nová transformovňa a náhradný zdroj elektriny v polohe nenáročnej na hlučnosť. Bežný denný pracovný vstup prezidenta do budovy bude v ľavom krídle zo severného priečelia od parku osobitným schodiskom vedľa kaplnky a pred týmto vstupom aj parkovanie jeho úradného auta. Kuchyne na prízemí sú spojené s výťahmi s ofismi 1. poschodia pre obsluhu slávnostných priestorov. V suteréne pravého rizalitu pod banketovou kuchyňou sú kuchynské sklady a spravili sme tam prechod do krytu CO vybudovaného v r. 1962. Tento základný rozvrh priestorov paláca sa stal východiskovým pre zosúladenie s ochranou pamiatkového objektu a s riešením jednotlivých priestorov. Projekt interiérov pozostával zo zariadenia a vybavenia hlavných reprezentačných priestorov historickým nábytkom s prvkami pôvodnými, kópiami a replikami, zariadenia pracovných

priestorov súdobým nábytkom a prvkami a vybavenia budovy paláca zabudovanými stavebno-interiérovými prvkami, svietidlami historickými a súdobými, premietnutými do stavebného projektu. Riešenie pôvodných stavebných a remeselných, maliarskych a sochárskych prvkov bolo zabezpečené reštaurátorsky. Zariadenie kuchýň a ofisu bolo realizované zo zahraničného dovozu. Pevne zabudované drevené obklady, štuky, výzdoby, tapety, podlahy sme riešili rekonštruovaním podľa pôvodných. Mobilár sa použil sčasti zachovaný pôvodný a pre vybavenie reprezentačných priestorov sa dopĺňal zakúpenými dobovými originálmi a replikami z rôznych zdrojov, čiastočne aj zo zahraničia. Podobne aj krištáľové lustre, koberce, závesy, tapety, svietniky a i. Podlahy v reprezentačných priestoroch sú sčasti pôvodné alebo doplnené novými, identickými s pôvodnými vzormi. Ostatné pracovné

priestory paláca sme riešili nákupom talianskeho nábytku a návrhom a výrobou atypického nábytku v našich umelecko-remeselných dielňach. Projekt riešil každý priestor paláca osobitne aj s rozpisom mobiliára, materiálového a farebného riešenia.

Najznámejším priestorom Prezidentského paláca pre verejnosť je vstupný vestibul a sala terrena, v ktorej bývajú výstavy. Vstupný vestibul so slávnostným schodiskom je architektonicky a výtvarne pôsobivý priestor členený architektonickými článkami, zábradliami, vyzdobený sochárskymi a maliarskymi prácami, zlátenými stropnými a nástennými lustrami, dvojstrannými schodiskami pokrytými kobercom.

Sala terrena je priestor klenutý tromi polami pruskej klenby s pôvodnou iluzívnou maľbou, v strede s nami inštalovanou novou fontánou, dvomi torzami barokových sôch, dvomi sedacími barokovými súpravami a niekoľkými kusmi zelene. Priestor je priamo spojený s parterom záhrady, ako bolo vždy poslaním sali terreny v barokových palácoch.

Veľká audienčná sala na 1. poschodí je stredom dispozície paláca a osi parku. Je najreprezentatívnejším priestorom na slávnostné príležitosti. Pôvodné aj naše architektonické riešenie priestoru má štukolustrové steny s pozlátenou ornamentikou v bielo-zlatom tóne a francúzske okná vedúce na balkón orientovaný do parku. Priestor sme doplnili bielo-zlatými majolikovými vysokými kachľami, aké tam pôvodne boli, ale sa v priebehu desaťročí vytratil, piatimi stropnými historickými krištáľovými lustrami a nástennými ramienkovými lustrami. Naše riešenie zariadenia vychádza tiež z pôvodného ktoré bolo účelové so súborom sedacieho nábytku a stolíkmi pozdĺž bočných stien, medzi oknami so zrkadlami s konzolovými stolíkmi a veľkým kobercom dominujúcim priestoru.

Malá audienčná sala je prístupná z veľkej audienčnej sály a foyeru, obložená bielym dreveným obkladom s vyrezávanou zlátenou ornamentikou, štukovým stropom a krištáľovým lustrom. Návrh predpokladal využívanie priestoru na prijímanie menších návštev, rokovania, podpisovanie dohôd a pod. Doposiaľ nie je dovybavený podľa projektu potrebným množstvom sedacieho a stolového historického nábytku a výtvarnými dielami.

Osobná pracovňa prezidenta má steny s pôvodným dreveným obkladom a je zariadená historickým nábytkom, má samostatný vstup a hygienické zariadenie a prístupná aj z malej audienčnej sály.

Rokovací a banketový Zelený salón je pomenovaný podľa stien so zelenými tapetami. Je to priestor v celej hĺbke budovy, a tak aj z dvoch strán osvetlený a od námestia aj záhrady a prístupný z veľkej audienčnej sály a foyeru. Nadväzuje naň pánsky a dámsky salón pre možnosť separátnych diskusií po hlavnom programe.

Za návrh a projekty budovy, interiérov, exteriérov, a účasť na realizácii obnovy a rekonštrukcie Prezidentského paláca som dostal v roku 1996 Cenu Vladimíra Karfíka od Bloku architektov a výtvarníkov spolu s Ivanom Salayom, Evou Križanovou a Štefanom Holčíkom. Na obrázkoch (08) je budova a interiéry barokovo-rokokového Prezidentského paláca v Bratislave, národnej kultúrnej pamiatky. (Projekty obnovy a rekonštrukcie budovy, interiérov a exteriérov 1993 a ďalšie, odovzdané do užívania 1996.)

